

12. Ruchka Ye. V. (2015) Rozvytok i vdoskonalennya pidgotovky yunych bortsiv v umovakh dynamichnogo rozvytku vilnoyi borotby yak olimpiyskogo vydu sportu [Development and improvement of training of young wrestlers in the conditions of dynamic development of freestyle wrestling as an Olympic sport]. *Achievement of high school*. P. 96–98.
13. Tkach, Yu., Okopnyy, A., Pityn, M., Levchuk, V. (2020) Zminy spetsialnoyi pidgotovlenosti uchniv starshogo shkilnogo viku za pidsumkamy zastosuvannya variatyvnoho modulya «Sportyvna borotba» [Changes in the special preparedness of high school students based on the results of the application of the variable module "Sports wrestling"]. *Naukovyy chasopys Natsionalnogo pedagogichnogo universytetu imeni M. P. Dragomanova*. K., №5(125). P. 144-151. DOI: [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.5\(125\).29](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.5(125).29)
14. Tron R. A., Ilyin V. M., Bytsyura R.V. (2013) Kontrol fizychnoyi pidgotovlenosti kvalifikovanykh sportsmeniv, yaki spetsializuyutsya u boyovomu sambo [Control of the physical fitness of qualified athletes who specialize in combat sambo]. *Pedagogika, psykholohiya ta medyko-biologichni problemy fizychnogo vykhovannya i sportu*. № 10. P. 80-83.
15. Tyshchenko V. O., Parlag D. A., Tyshchenko D. G. (2019) Udokonalennya spetsialnoyi fizychnoyi pidgotovlenosti bortsiv vilnogo stylu na etapi poperednoyi bazovoyi pidgotovky [Improving the special physical fitness of freestyle wrestlers at the stage of preliminary basic training]. *Visnyk Zaporizkogo natsionalnogo universytetu*. №1. P. 139-146
16. Shandrygos V. I. (2015) Indyvidualizatsiya tekhnichnoyi pidgotovky yunych bortsiv vilnogo stylu [Individualization of technical training of young freestyle wrestlers]. *Sportyvna nauka Ukrainy*. Vyp. 5 (69). P. 44–48
17. Shandrygos V.I., Yaremenko V.V., Latyshev M.V., Pervachuk R.V. (2020) Do pytannya udokonalennya programno-metodychnogo zabezpechennya z vilnoyi borotby [To the issue of improvement of software and methodological support for freestyle wrestling]. *Yedynoborstva*. № 2(16). P.74-85
18. Shandrygos V. I., Yaremenko V. V., Chikalo V. Yu., Pervachuk R. V., Latyshev M. V. (2019) Borotba vilna: choloviky, zhinky. Navchalna programa dlya dytyacho-yunatskykh sportyvnykh shkil, spetsializovanykh dytyacho-yunatskykh shkil olimpiyskogo rezervu, shkil vyshchoyi sportyvnoyi maysternosti ta spetsializovanykh navchalnykh zakladiv sportyvnoho profilu [Free wrestling: men, women. Curriculum for children's and youth sports schools, specialized children's and youth schools of the Olympic reserve, schools of higher sports skills and specialized educational institutions of the sports profile]. K., 45 p.
19. Stepanchenko N, Briskin Y. (2019) Dispositional factors of personality professional development of the future teachers of physical education and sport. *Physical Education of Students*. №23(4). P. 202-208

DOI: [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.4\(177\).16](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.4(177).16)
УДК 796.41. 796.03: 94 (477)

Лях-Породько О.О.
кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент
Національний університет фізичного виховання та спорту України, м. Київ
<https://orcid.org/0000-0003-4165-1646>
Щербашин Я.С.
кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент
Національний університет фізичного виховання та спорту України, м. Київ
<https://orcid.org/0000-0001-9579-0022>

УКРАЇНЦІ В ІТАЛІЇ У БОРОТЬБІ ЗА УЧАСТЬ УКРАЇНИ В ОЛІМПІЙСЬКИХ ІГРАХ

У статті здійснено аналіз архівних фондів та першоджерел для встановлення особливостей діяльності української діаспори в Італії напередодні Олімпійських ігор 1960 року. Виявлено листування Осипа Зінкевича та Василя Федоровича щодо участі українських спортсменів окремо від СРСР в Олімпійських іграх у Римі. З'ясовано, що Український Олімпійський Комітет здійснював активну діяльність напередодні й у часі проведення Олімпійських ігор, розповсюджуючи меморандуми до Міжнародного олімпійського комітету, Національних олімпійських комітетів, Міжнародних спортивних федерацій тощо, друкуючи інформаційні бюлетені, відкривши у Римі інформаційне бюро.

Діяльність інформаційного бюро Українського Олімпійського Комітету сприяло поширенню українською та англійською мовою інформаційного бюлетеня «За участь України в Олімпійських іграх», організації у Римі прес-конференції для іноземної преси, влаштуванню виставки українських видань в країнах вільного світу, налагодженню контактів з українськими (радянськими) спортсменами, повторному представленню питання участі України в Олімпійських іграх на Римській сесії МОК, пропагуванню олімпійської ідеї серед української громади в Україні й за кордоном, виданню книги англійською мовою «Українські олімпійські чемпіони».

Ключові слова: Олімпійські ігри, Італія, Український Олімпійський Комітет, Василь Федорович, Осип Зінкевич.

Lyakh-Porodko O.O., Shcherbashyn Y.S. Ukrainians in Italy fight for Ukraine's participation in the Olympic Games. The article analyzes archival funds and primary sources to establish the peculiarities of the activities of the Ukrainian diaspora in Italy on the eve of the 1960 Olympic Games. Correspondence between Osip Zinkevich and Vasyl Fedorovich regarding the participation of Ukrainian athletes separately from the USSR in the Olympic Games in Rome was revealed. It was found that the Ukrainian Olympic Committee was active on the eve and during the Olympic Games, distributing memorandums to the International Olympic Committee, National Olympic Committees, International Sports Federations, etc., printing newsletters, opening an information bureau in Rome.

The activities of the information bureau of the Ukrainian Olympic Committee contributed to the distribution in Ukrainian and English of the newsletter «For the participation of Ukraine in the Olympic Games», the organization of a press conference in Rome for the foreign press, the organization of an exhibition of Ukrainian publications in the countries of the free world, the establishment of contacts with Ukrainian (Soviet) athletes , re-presenting the issue of Ukraine's participation in the Olympic Games at the Rome session of the IOC, promoting the Olympic idea among the Ukrainian community in Ukraine and abroad, publishing the book «Ukrainian Olympic Champions» in English. The idea of local participation of the Ukrainian team in the Olympic Games has little global support.

Keywords: *Olympic Games, Italy, Ukrainian Olympic Committee, Vasyl Fedorovych, Osyp Zinkevich.*

Постановка проблеми та аналіз літературних джерел. Напередодні Олімпійських ігор у Римі 1960 року у діаспорному середовищі гостро постало питання участі у них України самостійною командою. Передувало цьому ряд надважливих подій, явищ та факторів. По-перше, проведення у 1957 році 53 сесія МОК (Софія, Болгарія). По-друге, заява Міжнародного олімпійського комітету щодо українського питання. По-третє, постать й особистість д-ра Василя Федорончука.

Перший та третій фактори мають спільну основу і про них я розповім нижче. А ось другий – це найбільший здобуток у діяльності Українського олімпійського комітету в екзилі – офіційне визнання Міжнародним олімпійським комітетом права для України бути серед олімпійських держав! Але для цього потрібно було створити Національний олімпійський комітет, що в тих умовах того часу було не можливо.

Однак боротьба за олімпійську самостійність України тривала.

Постать Василя Федорончука привертає увагу, бо про нього відомо не багато. Зокрема професор Микола Тимошик у статті «Промоутер українського питання на чужині. Невідомі факти з історії видавництва Василя Федорончука в Римі» [4] аналізує видавничу діяльність Василя Федорончука.

Разом з тим маловідомим залишається багатогранна діяльність Василя Федорончука, зокрема й у сфері олімпійського руху.

Мета статті – здійснити аналіз діяльності української діаспори у боротьбі за участь України в Олімпійських іграх 1960 року у Римі (Італія).

Методи дослідження: аналіз науково-методичної літератури, архівних фондів, хронологічний метод.

Виклад основного матеріалу дослідження. У Центральному державному архіві зарубіжної україніки у фонді 71 «Колекція документів української діаспори, зібраних видавництвом «Смолоскип» в Опис 1 «Український олімпійський комітет (УОК)» знаходяться цікаві та унікальні матеріали щодо відношення Василя Федорончука до питання участі українців в Олімпійських іграх. У листах до Осипа Зінкевича (засновник Українського Олімпійського Комітету в екзилі, генеральний секретар УОК, найактивніший його діяч) Василь Федорончук давав поради, ділився власною думкою, звітував про виконане завдання, розмірковував над перспективами вільного українського олімпійського руху.

Тож маємо проаналізувати олімпійську спадщину українців в Італії.

Український Світовий Комітет для Справ Спорту (УОК) у серпні 1959 року заклав акцію «Поїдьте на XVII Олімпіаду в Римі». У заклику говорилось наступне (цитую уривок): «Український Світовий Комітет для Справ Спорту (Український олімпійський комітет) відкриває для Вас нагоду, яка можливо лише раз в житті трапляється – Вам дається змогу безкоштовно поїхати на Олімпійські ігри в Римі (липень-серпень 1960 р.) і при тій нагоді оглянути не лише Італію, але й інші Європейські країни». [6].

Окрім цього УОК організував у Римі – Українське олімпійське інформаційне бюро.

Осип Зінкевич для кращої співпраці з Національним олімпійським комітетом Італії та з Організацією Олімпійських ігор у Римі залучив до цього проекту своїх друзів в Італії. Серед яких був активний діяч української громади в Італії професор Василь Федорончук. Професор Федорончук мав значний авторитет в Італії і міг спілкуватись із визначними італійськими державними та спортовими діячами.

Наведемо хронологію листування Осипа Зінкевича та Василя Федорончука.

15 липня 1957 року. Лист Зінкевича до Федорончука (цитую уривок): «Вельмишановний Пане Докторе! Вам напевно відомо з преси і з наших посилок до Вас про діяльність Українського Олімпійського Комітету... Ми зволимо собі звернутись цим листом до Вас, ВШ Пане Докторе, як найбільш авторитетного українця в Італії, в надії, що наша праця знайде у Вас повне зрозуміння та підтримку... В зв'язку з цим ми були б Вам безмежно вдячні, Пане Докторе, коли б Ви могли допомогти Українському Олімпійському Комітетові у таких справах: а) зложити візиту голові Організації ген. Л. Маглярі-Галамбо і з'ясувати йому справу участі України в наступній Олімпіаді... б) Ми були б Вам дуже вдячні, коли б Ви могли ще цього року відбути поїздку до Швейцарії і відбути розмову з канцлером Міжн. Олімпійського Комітету Оттом Маером» [7].

7 серпня 1957 року. Лист Зінкевича до Федорончука (цитую уривок): «ми б дуже Вас просили, після повороту цих Італійців з Болгарії, щоби Ви їх ще раз відвідали і делікатно довідались, що там діялось і як там була ставлена наша справа». [8].

20 серпня 1957 року. Лист Зінкевича до Федорончука (цитую уривок): «Вже в дуже короткому часі відбудеться конференція Міжнародного Олімпійського Комітету в Болгарії і на неї напевно поїдуть Голова Організаційного Комітету для 17 Олімпіади італійський генерал Люджі Магляр-Галамбо і члени МОК від Італії... Ми були б дуже Вам вдячні, коли б Ви їх відвідали» [9].

24 серпня 1957 року. Лист Федорончука до Зінкевича (цитую уривок): «...обіцюю, що піду до ген. Мальярі-Галамбо і до др. Де Стефані і поговорю в справі Ваших вимог... Постараюсь зробити все можливе, щоб Вам було дозволено вести пропагандивну акцію під час Олімпіади у Римі в 1960» [10].

29 серпня 1957 року. Лист Зінкевича до Федорончука (цитую уривок): «Ми будемо Вам дуже вдячні, коли б Ви з ген. Галямбо і др. Стефані відбули також розмову після повороту їхнього з Болгарії, щоби знали, як там обговорювалась українська справа» [11].

6 листопада 1957 року (копія листа відправлена 9 грудня). Лист Федорончука до Зінкевича (цитую уривок): «...я говорив з представниками Італійського Олімпійського Комітету, а зокрема з др. Де Стефані, який разом з графом Таон Де Ревель, брали участь в засіданні МОК у Софії... і вони ставляться зовсім прихильно до Вашої акції і підтримуватимуть її» [12].

У листі Зінкевича до Федорончука від 2 грудня 1957 року прохання якнайскоріше повідомити про розмову з італійськими представниками олімпійського комітету. Осип Зінкевич ще був не отримав листа Василя Федорончука від 6 листопада, тому була надіслана з Італії копія від 9 грудня.

29 грудня 1957 року. Лист Зінкевича до Юрка Коновальця (цитую уривок): «Ми дозволимо собі звернутись до Вас з деякими проханнями в зв'язку з працею Українського Олімпійського Комітету. Ця праця вимагає зокрема багато зусиль в Італії через те, що якраз в Італії мають відбутись чергові 17 Олімпійські ігрища» [13].

2 січня 1958 року. Лист Федорончука до Зінкевича (цитую уривок): «хочу Вам дати пораду: не зв'язуйтеся співпрацею з Стецьком і його абн. Майте на увазі, що співпрацею в спортових справах з політичними організаціями, і то того рода як абн, Ви дуже утруднете справу, за яку змагаєтесь, хоч вона має політичну мету. Треба брати до уваги те, що МОК і національні олімпійські комітети не радо добачують у Вашій акції політичні мотиви» [14].

8 січня 1958 року. Лист Зінкевича до Федорончука (цитую уривок): «Справа мого листа до нього виглядала так: АБН почав мішатись в нашу працю і рівночасно з нами почав слати листи до МОК і тд., послуговуючись нашими аргументами, копіюючи їх і роблячи навіть дуже великі помилки. Про це нас був повідомив Президент МОК Брундек. Після цього я написав до Стецька, щоб вони свої акції узгіднювали з нами» [14]. У цьому ж листі Осип Зінкевич згадує про розмови Василя Федорончука з італійськими представниками.

Завдяки жертвенній підтримці численної української громади й окремим організаціям УОК здійснив поважну роботу у часі відбуття Олімпійських ігор 1960 року у Римі (Італія):

- видав українською мовою інформаційний бюлетень «За участь України в Олімпійських іграх»;
- видав три числа бюлетеня англійською мовою;
- видав пропам'ятні значки;
- відкрив у Римі Українське олімпійське інформаційне бюро;
- влаштував у Римі прес-конференцію для іноземної преси;
- влаштував біля площі Св. Петра у Римі виставку українських видань в країнах вільного світу;
- налагодив контакти з українськими (радянськими) спортсменами;
- здійснив висилку окремих звернень та меморандумів до всіх членів МОК;
- вимагав повторного представлення питання участі України в Олімпійських іграх на Римській сесії МОК;
- пропагував олімпійські ідеї серед української громади в Україні й за кордоном;
- підготував до друку книгу англійською мовою «Українські олімпійські чемпіони» [3].

Детальніше слід розповісти про унікальне явище започатковане Українським олімпійським комітетом – Українську олімпійську пресову конференцію в Римі. 30 серпня в залі Клуба Римської преси у відомій палаті Мариньйолі, відбулася прес-конференція, влаштована Українським світовим комітетом у справах спорту (УОК), який на час Олімпійських ігор відкрив у Римі олімпійське інформаційне бюро.

Прес-конференцію відкрив вступним словом італійською мовою уповноважений Комітетом Є. Мацяк, змістовну доповідь французькою мовою на тему «Україна та Олімпійські ігри» виголосив інженер Л. Бачинський.

Для того щоб поінформувати ширше коло суспільства було роздано й розіслано на понад 250 адрес іноземних журналістів в Римі й пресових аташе при Олімпійському комітеті інформаційний матеріал англійською мовою «Україна та XVI Олімпійські ігри» та обидва щорічні бюлетені Українського світового комітету у справах спорту «За участь України в Олімпійських іграх» [5].

За сприянням Українського світового комітету у справах спорту 23 серпня відкрилася виставка українського друкованого слова у вільному світі. У книгарні АНКOPA (поблизу площі св. Петра) виставлені кращі експонати українського друкованого слова, випущені поза межами СРСР. Серед них на особливу увагу заслуговують: третомна Українська Загальна Енциклопедія, Атлас України і суміжних країв, співаник Червоної Калини, десяти томовою Історія України авторства Михайла Грушевського, видання НТШ, УВАН в США, Записки Чину СВВ та ін. Однією з особливостей виставки є велика кількість інформативної літератури про Україну італійською, французькою, іспанською, англійською, португальською та фінляндською мовами.

На жаль не обійшлося на виставці без непорозуміння зі сторони працівників КДБ. Зокрема, перед книгарнею АНКOPA відбувся протест декількох осіб «советських туристів», які вимагали припинити діяльність виставки, називаючи виставлені експонати антирадянською пропагандою.

Цікаві думки щодо методів та засобів маніфестацій українською діаспорою під час Олімпійських ігор висловив Б. Любомирський: «Незабаром відбудуться в Римі Олімпійські Ігри. Советські спортсменці, як звичайно, знову завоюють не мале число золотих медалів і таким способом знану піднесуть престиж Советського Союзу назовні. Крім советських змагунів прибуде до Риму правдоподібно велике число радянських українців. Тому вже тепер треба думати над кращими способами дії та пропаганди в Римі, ніж це було у Відні. Одиноким критерієм оцінки такої пропагандивної акції має бути її ефективність. Летючкові методи вже перестаріли та не дають сподіваних вислідів, а навпаки, викликають застереження, недовір'я, а часом навіть гнів зі сторони советських людей» [1].

Підбиваючи підсумки Ігор XVII Олімпіади журнал «Смолоскип» наводить ґрунтовну інформацію щодо участі та результатів українських спортсменів [2]. Україна у складі команди СРСР була представлена 35 спортсменами (28 чоловіків та 7 жінок), які брали участь у змаганнях із 10 видів спорту. Знов, як і у Мельбурні, більшість наших спортсменів (14) виступало у легкоатлетичних змаганнях. Незважаючи на участь у меншій кількості видів спорту, у порівнянні з Іграми 1956 р., спортсмени України завоювали більшу кількість олімпійських медалей, ніж чотири роки тому. У підсумку 16 спортсменів вибороли 33 олімпійські медалі, серед яких 16 золотих, 11 срібних та 6 бронзових. Медалі було завойовано у 5 видах спорту, серед яких у змаганнях з гімнастики спортивної було здобуто найбільшу кількість нагород.

Висновок. Отже активна діяльність Осипа Зінкевича щодо вільного українського олімпійського руху об'єднала навколо себе чимало людей. Зокрема напередодні й у часі Олімпійських ігор 1960 року у Римі (Італія) українська громада в цій країні допомагала реалізувати цей важливий проект.

Ідея окремої участі української команди в Олімпійських іграх мала глобальну підтримку. І навіть маючи шалений опір все одно рухалась вперед.

Перспективами подальших досліджень є вивчення особливостей діяльності українців у часі наступних Олімпійських ігор 1964 року.

Література

1. Любомирський Б. Від Віденського фестивалю до Римської Олімпіади / Смолоскип. – 1960. – Ч. 11 (81). Березень-Квітень. С. 3 – 5.
2. Осяги українців на XVII Олімпіаді в Римі / Смолоскип. – 1960. – Ч.14 (84). Вересень-Жовтень. С. 15.
3. Праця Українського олімпійського руху / Смолоскип. – 1960. – Ч. 14 (84). Вересень-Жовтень. С. 15.
4. Тимошик М. Промоутер українського питання на чужині. Невідомі факти з історії видавництва Василя Федорончука в Римі / День. – 19 червня, 2015 року. Режим доступу: <https://day.kyiv.ua/uk/article/media/promouter-ukrayinskogo-pytannya-na-chuzhyni>
5. УОІБ. Українська олімпійська пресова конференція в Римі / Свобода. – 1960. – Ч. 193. – С. 4.
6. ЦДАЗУ Ф. 71, Опис 1, Справа 26, арк. 4.
7. ЦДАЗУ Ф. 71, Опис 1, Справа 26, арк. 43.
8. ЦДАЗУ Ф. 71, Опис 1, Справа 26, арк. 52.
9. ЦДАЗУ Ф. 71, Опис 1, Справа 26, арк. 60.
10. ЦДАЗУ Ф. 71, Опис 1, Справа 26, арк. 63.
11. ЦДАЗУ Ф. 71, Опис 1, Справа 26, арк. 68.
12. ЦДАЗУ Ф. 71, Опис 1, Справа 26, арк. 88.
13. ЦДАЗУ Ф. 71, Опис 1, Справа 23, арк. 105.
14. ЦДАЗУ Ф. 71, Опис 1, Справа 26, арк. 1.

References

1. Lyubomyrskiy, B. Vid Videns'koho festyvalyu do Rym'skoyi Olimpiyady [From the Vienna Festival to the Roman Olympics]. *Smoloskip*. 1960. Part 11 (81). March April. P. 3 - 5.
2. Osyahy ukraintyiv na XVII Olimpiyadi v Rymi [Achievements of Ukrainians at the XVII Olympiad in Rome]. *Smoloskip*. – 1960. Part 14 (84). September October. P. 15.
3. Pratsya Ukrayins'koho olimpiys'koho rukhu [Work of the Ukrainian Olympic Movement]. *Smoloskip*. 1960. Part 14 (84). September October. P. 15.
4. Timoshik, M. Promouter ukraintyiv'koho pytannya na chuzhyni. Nevidomi fakty z istoriyi vydavnytstva Vasylya Fedoronchuka v Rymi [Promoter of the Ukrainian issue abroad. Unknown facts from the history of Vasyl Fedoronchuk's publishing house in Rome] / *Day*. - June 19, 2015. Access mode: <https://day.kyiv.ua/uk/article/media/promouter-ukrayinskogo-pytannya-na-chuzhyni>
5. UOIB. [Ukrainian Olympic press conference in Rome]. *Svoboda*. 1960. Part 193. P. 4.
6. TSDAZU F. 71, Description 1, Case 26, p. 4.
7. TSDAZU F. 71, Description 1, Case 26, p. 43.
8. TSDAZU F. 71, Description 1, Case 26, p. 52.
9. TSDAZU F. 71, Description 1, Case 26, p. 60.
10. TSDAZU F. 71, Description 1, Case 26, p. 63.
11. TSDAZU F. 71, Description 1, Case 26, p. 68.
12. TSDAZU F. 71, Description 1, Case 26, p. 88.
13. TSDAZU F. 71, Description 1, Case 23, p. 105.
14. TSDAZU F. 71, Description 1, Case 26, p. 1.